

Na red je stigla i berba jabuka. A ko bi bio bolji sagovornik na ovu temu od profesora dr Zorana Keserovića, direktora Departmana za voćarstvo, vinogradarstvo, hortikulturu i pejzažnu arhitekturu pri Poljoprivrednom fakultetu Novosadskog univerziteta. Prvo pitanje za njega:

***Kakva je bila 2012. godina za voćare?**

-Ova 2012. godina je jako specifična što se tiče voćarske proizvodnje. Već na početku godine, na osnovu analize pupoljaka, znali smo da će rod u Srbiji biti smanjen od 10 do 15%. Međutim, kasnije smo imali pojavu niskih zimskih temperatura, početkom februara, kada je došlo do izmrzavanja pupoljaka kod većine koštičavih, ali čak i kod jabučastih voćnih vrsta. Kasnije smo imali pojavu poznih prolećnih mrazova i to u tri navrata, početkom aprila, početkom druge dekade aprila i početkom maja i to je dodatno uticalo na smanjenje prinosa. Pored toga, imali smo jako loše vremenske uslove u vreme oprašivanja i oplodnje, dosta je bila niža temperatura, tako da nismo imali dobro oprašivanje, a znamo da ukoliko su temperature ispod 13°C da pčele nerado posećuju voćnjake. Potom smo imali jako veliku, nezapamćenu sušu, koja traje dva-tri meseca, sa jako niskom relativnom vlažnošću i to je dodatno uticalo na smanjenje prinosa, na smanjenje mase plodova, po mojoj proceni negde oko 10-15%. Tamo gde nema protivgradnih mreža, došlo je do pojave ožegotina plodova i moja procena je da su te štete negde oko 20-25%. Ako je prinos oko 50 tona i ako se ošteti 20% jabuke, kod ove cene to je gubitak 3,5 do 4.000 evra po hektaru. Pored visokih temperatura u toku dana i visoke temperature u toku noći su uticale na intenzivnije disanje, tako da je došlo do slabijeg formiranja boje kod onih sorti jabuke kao što je Jonagold i Fudži, koje imaju problem sa dopunskom bojom. Zasadni koji nemaju sistem orošavanja su se našli u vrlo teškoj situaciji, što se tiče formiranja dopunske boje, ali i što se tiče obrazovanja pupoljaka za narednu godinu. U 2012. godini je došlo do defolijacije u mnogim zasadima gde nema navodnjavanja, pa je kod sorti Zlatni Delišes i Jonagold, opalo negde od

30-40% listova, a čim nema lisne mase, čim nema vode u zemljištu, onda je slabije obrazovanje pupoljaka za narednu godinu, tako da će u 2013. godini isto doći do smanjenja roda, što je indirektna šteta koje je nanela suša.

*Očigledno je da je došlo do klimatskih promena i da tehnologiju moramo prilagođavati nastalim klimatskim promenama. Kako unaprediti ovu proizvodnju?

-Mislim i da uredbe Vlade Republike Srbije moraju biti usmerene u tom pravcu. To znači da u narednom periodu zasade treba dizati samo sa protivgradnim mrežama, zatim sa sistemima za navodnjavanje i sigurno, ono što je promena u tehnologiji, da se obavezno mora raditi anti-frost sistem, pogotovo ako su zasadi podižu na nadmorskoj visini do 150 metara. Anti-frost sistem nije koristan samo za zaštitu od ranih prolećnih mrazeva nego takođe i za rashlađivanje plodova u toku avgusta i septembra, a u cilju smanjenja intenziteta disanja i razvijanja dopunske boje.

*Za koji vremenski period se isplati podizanje voćnjaka sa punom zaštitom?

-U punoj rodnosti, ako se u zasadu jabuke očekuje 50-60 tona jabuke, a desi se šteta od grada, što je u poslednje vreme česta pojava, kao i velike štete od ožegotina, i ako ta jabuka ne ide kao stona nego kao industrijska, razlika između industrijske i stona je negde između 35 i 40 evrocenti. To znači, u naredne dve do tri godine taj kompletni sistem može da se isplati.

*Na našim prostorima se sve više sade i neke nove sorte jabuka. Kako su se one pokazale?

-Sigurno je da je došlo do promene sortimenta jabuke u Srbiji. Ajdared u novim zasadima se ne sadi kao sorta i ova godina je pokazala da je ona pored toga što je osetljiva na niske zimekse temperature, sklona i opadanju plodova. Jabuke Rajnders su najbolji klon sorte Zlatni Delišes, Crvenog Delišesa, to je Super Chief(Sandidge), kod Granny SmithChallengera, kod Gala, GalaŠnicer-Šniga, i u poslednje vreme, polako ali sigurno se šire klonovi Fudži. Sorta Breburn marriri red se pokazala kao jako dobra, pogotovo u rejonu Fruške gore, a odlične rezultate daje Pink Lady, mada je to sorta, ne bi smela mnogo da se širi.

*Kako su te sorte izdržale ove uslove?

-U uslovima navodnjavanja i protivgradnih mreža, one su dale odlične prinose, ali tamo gde nema protivgradnih mreža, gde nema navodnjavanja, isto tako se ova suša odrazila na kvalitet plodova kod ovih novih sorti.

oKoliko danas Srbija ima površina pod jabukom i koje sorte jabuka preporučujete za sađenje?

-U Srbiji se proizvede oko 1.300.000 tona jabuke, to je negde 239.000 hektara. To govori o jednoj ekstenzivnoj, a ne intenzivnoj proizvodnji. Mi u narednom periodu možemo da smanjimo tri puta površine, ali da povećamo produktivnost po jedinici površine i da postignemo daleko veću proizvodnju u Srbiji. U narednom periodu se mora više povesti računa o savremenim tehnologijama proizvodnje.

***Gde smo u odnosu na Evropu?**

-Imajući u vidu podizanje novih zasada, pogotovo u Vojvodini u poslednjih nekoliko godina, gde je već bilo nekih 1.000 hektara pod zasadima jabuke, ono što se desilo u poslednjih 7 ili 8 godina je veliki zaokret u voćarskoj proizvodnji i mislim ako nastavimo ovakvim tempom, možemo da se nađemo među 7,8 zemalja u Evropi, a kada je u pitanju proizvodnja jabuka, možemo da igramo veoma važnu ulogu u proizvodnji u Evropi. Imamo odlične agroekološke uslove, ali oni nisu dovoljno iskorišćeni. Mi znamo, da kada je u pitanju proizvodnja malina, da smo u samom vrhu. Kada je u pitanju proizvodnja šljive, da smo u Evropi po proizvodnji ili na prvom ili drugom mestu. Iako se naglo povećavaju površine pod zasadima jabuke, još uvek nismo ostvarili one vrhunske prinose koji se ostvaruju u razvijenim voćarskim zemljama u Evropi. Moramo videti koje su to kritične tačke u tehnologiji i polako ih otklanjati i prilagođavati našim uslovima. Jer, nisu isti uslovi u Južnom Turolu, Bodenskom, Štajerskoj kraju i Srbiji. Mi smo ove godine, bez obzira i tamo gde su bili sistemi za navodnjavanje, imali probelma sa niskom relativnom vlažnošću koja se spuštala na 25 i 27% i dosta vode se gubi transpiracijama i zapravo su ovde drugačiji aeroekološki uslovi, nego u tim "tipičnim" jabučarskim rejonima Evrope.

***Da li i kakvu perspektivu ima ova proizvodnja? Mogu li proizvođači jabuke u Srbiji računati na sigurno tržište i kupce u Evropi?**

-Mislim da cene voća koje Srbija postiže poslednjih nekoliko godina, pogotovo ove godine, su najviše cene u Evropi. Da vas podsetim, da višnja nikada nije imala takvu cenu kakvu je imala ove godine, takođe i trešnja, jabuka se ne pamti takva cena, kruška i kajsija je takođe imala visoke cene. Znači da je smanjenje prinosa koje je bilo u Srbiji se kompenzovano jako visokom cenom. Dobro je što većina proizvođača vodi računa o kvalitetu, jer osnovni preduslov za dobar marketing je dobar kvalitet. Samo da vam navedem podatke, kakva je situacija u EU kada je u pitanju samo proizvodnja jabuke. Austrija ima smanjenje je 23%, Belgiji 30%, Francuskoj 32%,

Čaška povećanje 16%, u Mađarska preko 30% ima povećanja...Ali ono što je interesantno je da je Ajdared, koji je dosta zastupljen u Poljskoj, Mađarskoj više rodio nego prošle godine za 30%. Tako da postoje zemlje u kojima su se niske temperature odrazile na povećanje prinosa, ali ima zemalja gde se sve to dosta odrazilo na smanjenje. To znači da su mnoge hladnjače u Evropi ispražnjene i da će biti potražnja za jabukom. To se vidi po ceni koja se sada nudi na tržištu. A cena zavisi od sorte i kreće se od 45-65 evrocenti – obavestio je na kraju razgovora prof. dr Zoran Keserović.

[Više slika možete videti o v d e.](#)